

**KICHIK YOSHDAGI BOLALARGA (O`QUVCHILARGA) XORIJIY
TILLARNI (INGILIZ TILINI) O`RGATISHNING INTERFAOL
USULLARDA O`RGATISH METODIKASI.**

Muxtorova Sevinch
SAMARQAND DAVLAT CHET TILLARI INISTITUTI
INGILIZ TILI FAKULTETI
INGILIZ TILI VA ADABIYOTI YO`NALISHI.
Ilmiy rahbar: Zubaydova Nilufar Ne`matullayevna.

ANNOTATSIYA: Ushbu maqola kichik yoshdagi o`quvchilarga chet tillarini o`rgatishning innovatsion usullari va qanday qilib turli murakkab atamalarni tushunib o`rganishning maslahatlari haqida. Mazkur maqolada boshlang`ich sinflarda bolalarga ingliz tili tez oson o`qitishning samarali metodlari haqida atroflicha yoritilgan va bolalarga ingliz tilini mazmunli va qiziqarli o`rgatish usullari bilan tanishishingiz mumkin.

Kalit so`zlar: zamonaviy metodlar, xorijiy til, kichik yoshdagi bolalar, grammatika, yangi so`zlar, so`z yodlatish metodikasi, ko`nikma, psixologiya, vizual materiallar.

Kirish. Mamlakatimiz mustaqillikka erishgach, chet tillarini o`qitishga katta e`tibor qaratilmoqda. Bunga misol sifatida, maktabgacha ta`lim muassasalarida kichik yoshdagi bolalarga xorijiy tillarni o`rgatish tashabbusini, shuningdek, maktablarda chet tillarini chuqur o`rgatishga yo`naltirilgan audio darsliklarning qo`llanilishini keltirish mumkin. Bugungi kunda chet tillarini, xususan ingliz tilini, nafaqat maktablarda, balki litsey va kollej o`quvchilari, oliy ta`lim muassasalari talabalari hamda turli sohalarda faoliyat yurituvchi xodimlar uchun ham o`rgatish yo`lga qo`yilgan. Til o`rganish jarayoni yoshga bog`liq holda farqlanadi. Psixologlarning fikricha, xorijiy tillarni kichik yoshdagi bolalarga o`rgatish yanada samaraliroq bo`ladi. Chunki kichik yoshdagi bolalarning xotirasi kuchli bo`lib, rivojlanayotgan davrda turli ma`lumotlarni tez va samarali o`zlashtiradi.

Masalan, bolalarga ingliz tilidagi ranglarni yoki buyumlarning nomlarini o`yin tarzida yoki buyumlarni ko`rsatish orqali o`rgatish samarali natija beradi. Kichik yoshdagi bolalar bunday mashg`ulotlarga qiziqib, ma`lumotlarni tezda xotirasida saqlab qoladi. Katta yoshdagilar esa bu jarayonga unchalik qiziqish bildirmaydi, ularda ma`lumotni qabul qilish qobiliyati sustroq bo`ladi va o`rganilgan ma`lumotni tez unutish ehtimoli yuqori.

Kichik yoshdagi o`quvchilarga xorijiy tillarni, jumladan, ingliz tilini interfaol usullarda o`rgatish samaradorlikni oshiradi, chunki bu usullar bolalarning qiziqishini

uyg'otadi va faolligini oshiradi. Chet tilini o'rganish uchun erta yosh afzal bo'lishining yana bir muhim sababi shundaki, yosh bola kamroq lug'at zaxirasiga ega bo'ladi. Uning mahalliy tilda so'z boyligi hali cheklangan bo'lsa-da, muloqot ehtiyojlari ham kattalarga nisbatan kamroq. Kichik yoshdagi bola murakkab kommunikativ vazifalarni hal qilishi shart emas, bu esa ona tili va chet tili imkoniyatlari o'rtasidagi katta tafovutni sezmasligiga olib keladi. Natijada, u chet tilini o'rganganida o'z muvaffaqiyatini kattalarga qaraganda ancha yorqinroq his qiladi. Bolalarni o'qitish o'ziga xos metodik yondashuvni talab qiladi, bu jarayon maktab o'quvchilari yoki kattalarga qaraganda mutlaqo boshqacha. Kattalarning chet tilini bilishi ularning uni o'qitishga qodir ekanini anglatmaydi. Noto'g'ri metodologiyaga asoslangan darslar bolalarda chet tiliga nisbatan uzoq muddatli nafrat va o'z qobiliyatlariga ishonchsizlikni keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun, maktabgacha yoshdagi bolalar bilan faqat tajribali mutaxassislar shug'ullanishi lozim.

Maktabgacha yoshda ingliz tilini o'rgatish orqali bolalarda kommunikativ kompetensiyaning asoslari bosqichma-bosqich shakllanadi. Bu jarayon quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

O'qituvchi yoki ona tili sohibi tomonidan talaffuz qilinayotgan inglizcha so'zlarni fonetik jihatdan to'g'ri takrorlash, tinglash diqqatini va to'g'ri talaffuzni bosqichma-bosqich rivojlantirish, Inglizcha lug'at zaxirasini o'zlashtirish, mustahkamlash va faol qo'llash,

Soddalashtirilgan grammatik tuzilmalarni o'zlashtirish va izchil fikrlarni bayon qilish ko'nikmasini shakllantirish.

Quyida turli xil metodlar haqida umumiy ma'lumot berilgan:

1. O'yinlar orqali o'rgatish: Bolalar o'yinni yaxshi ko'radi, shuning uchun dars jarayonini turli interfaol o'yinlar bilan boyitish ularning tilga qiziqishini oshiradi. Masalan, so'zlarni kartochkalar yordamida topish, "Simon Says" kabi o'yinlar orqali buyruqlarni tushunish va bajarish.

2. Vizual materiallardan foydalanish: Rangli rasmlar, diagrammalar, videolar va animatsiyalar bolalarning diqqatini tortadi va ularga yangi so'zlarni o'rganishda yordam beradi. Masalan, mevalar yoki hayvonlarning rasmlarini ko'rsatib, ularning inglizcha nomlarini aytish.

3. Qo'shiqlar va she'rlar o'rgatish: Bolalar qo'shiqlarni tez eslab qoladi, shuning uchun ingliz tilidagi oddiy qo'shiqlar va she'rlarni o'rgatish yaxshi natija beradi. Bu usul talaffuzni yaxshilash va yangi so'zlarni o'zlashtirishga yordam beradi.

4. Rol o'ynash usuli (role play): Bolalarga turli rollarni bajarishni topshirish orqali ular kundalik muloqotda ishlatiladigan iboralarni o'zlashtiradi. Masalan, do'konda xarid qilish, maktabda suhbat kabi sahna ko'rinishlarini tashkil qilish.

5. Interfaol texnologiyalarni qo'llash: Elektron qurilmalar va ilovalar yordamida dars jarayonini yanada qiziqarli qilish mumkin. Masalan, ingliz tilini o'rganishga mo'ljallangan o'yin dasturlari yoki interfaol doskadan foydalanish.

6. Hikoya va ertaklar o'qish: Qisqa va sodda inglizcha hikoyalar yoki ertaklar bolalarga nafaqat yangi so'zlarni o'rgatadi, balki ularning xayolotini rivojlantiradi va tilda fikrlashni osonlashtiradi.

7. Jismoniy harakatlarni qo'shish (TPR – Total Physical Response): Bu usulda so'zlarni harakatlar bilan bog'lash orqali o'rgatiladi. Masalan, o'qituvchi "jump" so'zini aytganda, bolalar sakraydi. Bu bolalarning faol ishtirokini ta'minlaydi va so'zlarni yaxshiroq eslab qolishga yordam beradi.

8. Kichik guruhlarda ishlash: Bolalar kichik guruhlarda ishlaganda, ular bir-biridan o'rganadi va birgalikda o'rganish jarayoni qiziqarliroq bo'ladi. Guruh ichidagi muloqot o'quvchilarning interaktivlik darajasini oshiradi.

Ushbu metodlar kichik yoshdagi o'quvchilarning o'ziga xos qobiliyatlarini hisobga olib, dars jarayonini qiziqarli va samarali o'tkazish uchun xizmat qiladi.

Xulosa.

Xulosa o'rnida aytish joizki, bolalarning qiziqishlari va biror fanni yoki tilni o'rganishga bo'lgan ishtiyoqlari ularning kundalik bajarayotgan ishlariga, o'yinlariga asoslanadi. Bolalarni xorijiy tillarni mukammal o'rganishida faqatgina o'rgantilayotgan tilni ularning qiziqishlaridan hamda olgan bilim ko'nikmalaridan kelib chiqqan holda tanlanilishi maqsadga muvofiq bo'lishi yaqqol namoyon bo'ladi. Agar o'rgatilayotgan ma'lumot ta'lim oluvchiga qiziqarli va tushunarli yetkazilmasa, ta'lim oluvchi shaxs unga e'tabor bergisi kelmaydi bu esa fanni zaif o'rganilishiga olib keladi.

Foydalanilgan saytlar:

1. <https://cyberleninka.ru> 1.
2. https://youtu.be/k704_NxdNvY?si=xTeMivEv0j63CR
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/maktabgacha-yoshdagi-bolalarga-ingliz-tilini-organish-usullari>